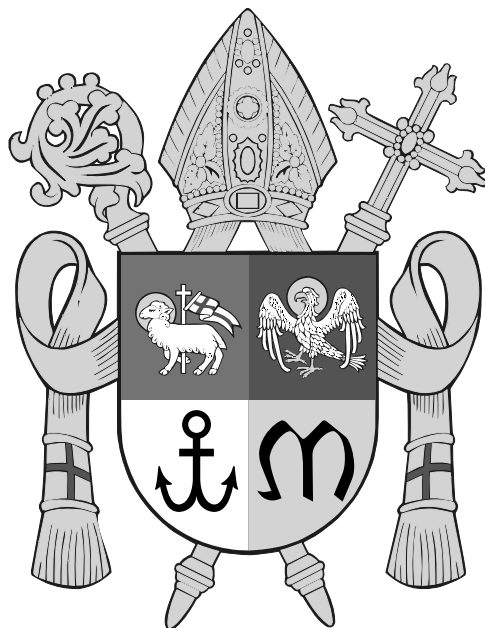

Nr 49

SIEWCA

Biuletyn Katechetyczny Diecezji Toruńskiej

Toruń 2021

„Siewca”

Biuletyn Wydziału Katechetycznego Kurii Diecezjalnej Toruńskiej

Redaktor naczelny:

ks. dr Mariusz Wojnowski

Zastępca redaktora:

Beata Girzyńska

Kontakt z redakcją:

Kuria Diecezjalna Toruńska

ul. Łazienna 18, 87-100 Toruń,

tel. 56 6223530 lub kom. 508 777 082

www.katechizacja.diecezja-torun.pl

Wydawca:

Wydział Katechetyczny Kurii Diecezjalnej Toruńskiej

Skład komputerowy:

własny

SPIS TREŚCI

DANE URZĘDOWE

DZIAŁ URZĘDOWY

I. STOLICA APOSTOLSKA	7
II. DIECEZJA TORUŃSKA	15
III. KOMUNIKATY WYDZIAŁU KATECHETYCZNEGO	16
IV. KALENDARIUM 2021	18
V. PROGRAMY I PODRĘCZNIKI DO NAUCZANIA RELIGII OBOWIĄZUJĄCE W DIECEZJI TORUŃSKIEJ W ROKU SZKOLNYM 2021/2022	20

DZIAŁ FORMACYJNY

I. Religia jako przedmiot szkolny (cz. 1) ks. dr Mariusz Wojnowski – dyrektor Wydziału Katechetycznego Kurii Diecezjalnej Toruńskiej	31
II. Doradcy metodyczni z zakresu religii	35

DZIAŁ WSPÓLNOTOWY

I. Konkursy	37
II. Wspomnienie z pielgrzymki do Portugalii i Hiszpanii	39
III. Pielgrzymka dla nauczycieli do Gruzji	42

DANE URZĘDOWE

Wydział Katechetyczny Kurii Diecezjalnej Toruńskiej:

1. ks. dr Mariusz Wojnowski – dyrektor
2. mgr Beata Girzyńska – wicedyrektor
3. Katarzyna Nowicka – sekretarz

Wizytatorzy diecezjalni:

1. dr hab. Beata Bilicka, prof. UMK (bilicka@umk.pl)
2. mgr Beata Girzyńska (girzynska@gmail.com)
3. ks. kan. dr hab. Stanisław Suwiński, prof. UMK (stansu25@umk.pl)
4. ks. kan. dr Marian Wróblewski (wmarian@wp.pl)
5. ks. dr Andrzej Kowalski (ks.andrzej.kowalski@wp.pl)
6. ks. dr Mariusz Wojnowski (mariusz.wojnowski@wp.pl)

Wizytatorzy dekanalni:

1. Brodnica	ks. kan. Kazimierz Wierzbicki
2. Bierzgłowo	ks. Andrzej Jankowski
3. Chełmno	ks. kan. Jacek Wyrowinski
4. Chełmża	ks. kan. Leszek Łobodziński
5. Działdowo	ks. Krzysztof Fidorowicz
6. Golub	ks. Paweł Kubasik
7. Górzno	ks. Marian Kowalski
8. Grudziądz I	ks. Michał Dąbkowski
9. Grudziądz II	ks. kan. Waldemar Deuter
10. Jabłonowo Pomorskie	ks. Sławomir Sobierajski
11. Kowalewo Pomorskie	ks. Jurand Paczkowski
12. Kurzętnik	ks. kan. Jacek Byra
13. Lidzbark	ks. Bogdan Kołodziejczyk
14. Lubawa	ks. Karol Schmidt
15. Łasin	ks. kan. Wojciech Kalwig
16. Nowe Miasto Lubawskie	ks. Marek Wróblewski
17. Radzyń Chełmiński	ks. kan. Marek Wysiecki
18. Rybno	ks. Sławomir Skonieczka

19. Toruń I	ks. kan. Wojciech Kiedrowicz
20. Toruń II	ks. dr Mariusz Wojnowski
21. Toruń III	ks. kan. dr Marian Wróblewski
22. Toruń IV	ks. Jacek Koczorski
23. Unisław	ks. Mariusz Malinowski
24. Wąbrzeźno	ks. Wojciech Jonik

DZIAŁ URZĘDOWY

I. STOLICA APOSTOLSKA

1. List apostołski w formie „*Motu Proprio*” papieża Franciszka „*ANTIQUUM MINISTERIUM*”, w którym ustanawia posługę katechety

1. Posługa katechety w Kościele jest bardzo starożytna. Teolodzy są zgodni, że o pierwszych katechetach jest mowa już na kartach Nowego Testamentu. Służba nauczania znajduje swoją pierwotną formę w „nauczycielach”, o których wspomina apostoł, pisząc do wspólnoty w Koryncie: „I tak ustanowił Bóg w Kościele naprzód apostołów, po wtóre proroków, po trzecie nauczycieli, a następnie tych, co mają moc czynienia cudów, potem tych, którzy uzdrawiają, którzy wspierają pomocą, którzy rządzą, którzy przemawiają rozmaitymi językami. Czy wszyscy są apostołami? Czy wszyscy prorokują? Czy wszyscy są nauczycielami? Czy wszyscy mają moc czynienia cudów? Czy wszyscy posiadają łaskę uzdrawiania? Czy wszyscy mówią językami? Czy wszyscy potrafią je tłumaczyć? Lecz wy starajcie się o większe dary, a ja wam wskażę drogę jeszcze doskonalszą” (1 Kor 12, 28-31).

Podobnie Łukasz rozpoczyna swoją Ewangelię, zaświadczając: „Postanowiłem więc i ja zbadać dokładnie wszystko od pierwszych chwil i opisać ci po kolei, dostojny Teofilu, abyś się mógł przekonać o całkowitej pewności nauk, których ci udzielono” (Łk 1, 3-4). Ewangelista wydaje się dobrze wiedzieć, że poprzez swoje pisma proponuje specyficzną formę nauczania, skutecznie dodającą sił i wytrwałości tym, którzy już otrzymali chrzest. Apostoł Paweł powraca na nowo do tego argumentu, kiedy poleca Galatom: „Ten, kto pobiera naukę, niech używa ze wszystkich swoich dóbr temu, kto go naucza” (Ga 6, 6). Jak można zauważyć, tekst dodaje pewien podstawowy szczegół: komunij życia jako charakterystykę owocności otrzymanej, prawdziwej katechezy.

2. Już od swoich początków wspólnota chrześcijańska doświadczała rozpowszechnionej formy posługi, która konkretyzowała się w służbie mężczyzn i kobiet, którzy to, postuszni działaniu Ducha Świętego, poświęcili swoje życie dla budowania Kościoła. Charyzmaty, których Duch nigdy nie przestał udzielać ochrzczonym, przybierały w niektórych momentach widzialną i namacalną formę, ukierunkowaną na służbę wspólnocie chrześcijańskiej w jej wielorakich przejawach, tak że została ona uznana jako diakonia nieodzowna dla wspólnoty. Apostoł Paweł autorytatywnie wyjaśnia to, gdy oświadcza: „Różne są dary łaski, lecz ten sam Duch; różne też są rodzaje posługiwania, ale jeden Pan; różne są wreszcie działania, lecz ten sam Bóg, sprawca wszystkiego we wszystkich. Wszystkim zaś objawia się Duch dla [wspólnego] dobra. Jednemu dany jest przez Ducha dar mądrości słowa, drugiemu umiejętność poznawania według tego samego Ducha, innemu jeszcze dar wiary w tymże Duchu, innemu łaska uzdrawiania przez tego samego Ducha, innemu dar czynienia cudów, innemu prorocтво, innemu rozpoznawanie duchów, innemu dar języków i wreszcie innemu łaska tłumaczenia języków. Wszystko zaś sprawia jeden i ten sam Duch, udzielając każdemu tak, jak chce” (1 Kor 12, 4-11).

Wewnątrz wielkiej tradycji charyzmatycznej Nowego Testamentu jest zatem możliwe rozpoznanie rzeczywistej obecności ochrzczonych, którzy sprawowali posługę przekazywania nauczania apostołów oraz ewangelistów w formie bardziej naturalnej, ciągłej oraz powiązanej z różnymi okolicznościami życia (por. Sob. Wat. II, Konst. dogm. *Dei Verbum*, 8). Kościół zechciał uznać tę służbę jako konkretny wyraz osobistego charyzmatu, który w niemałym stopniu ułatwił spełnianie jego misji ewangelizacyjnej. Spojrzenie na życie pierwszych wspólnot chrześcijańskich, które zaangażowały się w głoszenie i rozwój Ewangelii, również dziś ponagla Kościół do rozeznania, jakie mogą być nowe wyrazy trwania w wierności Słowu Pana, by umożliwić dotarcie Jego Ewangelii do każdego stworzenia.

3. Cała historia ewangelizacji ostatnich dwóch tysięcy lat pokazuje w sposób ewidentny, jak bardzo była skuteczna misja katechetów. Biskupi, prezbiterzy oraz diakoni, razem z wieloma mężczyznami i kobietami konsekrowanymi, poświęcili swoje życie dla nauczania katechetycznego, aby wiara była prawdziwym wsparciem dla osobistej egzystencji każdej istoty ludzkiej. Inni jeszcze zgromadzili wokół siebie kolejnych braci i siostry, którzy dzieląc ten sam charyzmat, założyli zgromadzenia zakonne dla całkowitej służby na rzecz katechezy.

Nie można zapomnieć niezliczonej liczby świeckich, którzy wzięli bezpośredni udział w krzewieniu Ewangelii poprzez nauczanie katechetyczne. Mężczyźni i kobiety, autentyczni świadkowie świętości, ożywieni wielką wiarą, w niektórych przypadkach byli również założycielami Kościołów, składając nawet ofiarę ze swojego życia. Również w naszych czasach wielu zdolnych i wytrwałych katechetów stoi na czele wspólnot w różnych regionach i wypełnia niezastąpioną misję przekazywania i pogłębiania wiary. Długi orszak katechetów błogosławionych, świętych i męczenników nazначył misję Kościoła, z którą warto zapoznać się, ponieważ stanowi obfite źródło nie tylko dla katechezy, ale dla całej historii duchowości chrześcijańskiej.

4. Począwszy od Soboru Ekumenicznego Watykańskiego II, Kościół odczuł z odnowioną świadomością wagę zaangażowania świeckich w dzieło ewangelizacyjne. Ojcowie soborowi potwierdzili wiele razy, jak bardzo jest konieczne, dla „plantatio Ecclesiae” i dla rozwoju wspólnoty chrześcijańskiej, bezpośrednie zaangażowanie wiernych świeckich w różne formy działalności, w których może wyrazić się ich charyzmat. „Również godny pochwały jest ów zastęp tak bardzo zasłużony w dziele misyjnym, mianowicie zastęp katechistów, mężczyzn, jak i niewiast, którzy pełni apostołskiego ducha, są dzięki swej wybitnej pracy szczególną i wręcz nieodzowną pomocą przy rozszerzaniu wiary i Kościoła. W naszych czasach, kiedy odczuwa się brak kapłanów do głoszenia Ewangelii tak licznym wiernym i do wy-

konywania posługi duszpasterskiej, urząd katechistów posiada szczególne znaczenie” (por. Sob. Wat. II, Dekr. *Ad gentes*, 17).

- Wraz z bogatym nauczaniem soborowym, koniecznie trzeba odnieść się do stałego zainteresowania papieża, synodu biskupów, konferencji biskupów oraz indywidualnych pasterzy, którzy w ciągu tych dziesięcioleci w znaczącej mierze przyczynili się do odnowy katechezy. *Katechizm Kościoła katolickiego*, adhortacja apostolska *Catechesi tradendae*, *Ogólna instrukcja katechetyczna*, *Dyrektorium ogólne o katechizacji*, niedawne *Dyrektorium o katechizacji*, wraz z wieloma katechizmanami narodowymi, regionalnymi i diecezjalnymi, są wyrazem centralnego znaczenia dzieła katechetycznego, które stawia na pierwszym planie nauczanie oraz formację stałą wiernych.
5. Niczego nie odbierając misji właściwej biskupowi, będącemu pierwszym katechetą swojej diecezji wraz z prezbiterium, które dzieli z nim tę samą troskę duszpasterską, jak i odpowiedzialności przypadającej rodzicom, a dotyczącej formacji chrześcijańskiej ich dzieci (por. KPK kan. 774 §2; KKKW kan. 618), konieczne jest uznanie obecności świeckich, którzy na mocy sakramentu chrztu czują się wezwani do współpracy w służbie katechetycznej (por. KPK kan. 225; KKKW kan. 401 i 406). Ta obecność staje się jeszcze pilniejsza w naszych czasach z powodu odnowionej świadomości ewangelizacji w świecie współczesnym (por. Adhort. apost. *Evangelii gaudium*, 163-168) oraz dlatego, że współczesna kultura globalizacyjna ma znaczny wpływ (por. Enc. *Fratelli tutti*, 100.138) i domaga się przez to autentycznego spotkania z młodymi pokoleniami, nie zapominając o potrzebie posiadania odpowiedniej metodologii i kreatywnych narzędzi, które umożliwiłyby głoszenie Ewangelii odpowiednio do transformacji misyjnej, jaką powziął Kościół. Wierność przeszłości i odpowiedzialność za teraźniejszość są nieodzownymi warunkami, aby Kościół mógł spełniać swoją misję w świecie.

Budzenie osobistego entuzjazmu każdego ochrzczonego i ożywianie świadomości bycia powołanym do wypełnienia własnej misji we wspólnocie, domaga się wstuchiwanie w głos

Ducha, który nie pozostawia nas bez swojej płodnej obecności (por. KPK kan. 774 §1; KKKW kan. 617). Duch wzywa również dziś mężczyzn i kobiety, aby wyruszyli w drogę, wychodząc na spotkanie wielu, którzy oczekują na poznanie piękna, dobra oraz prawdy wiary chrześcijańskiej. Zadaniem pasterzy jest wspieranie tej wędrówki i wzbogacanie życia wspólnoty chrześcijańskiej poprzez uznanie postug świeckich, zdolnych przyczynić się do przemiany społeczności dzięki „przenikaniu wartości chrześcijańskich do świata społecznego, politycznego i ekonomicznego” (*Evangelii gaudium*, 102).

6. Apostolat laikatu posiada bezdyskusyjny walor świecki. Wymaga on, by „szukać Królestwa Bożego, zajmując się sprawami świeckimi i kierując nimi po myśli Bożej” (por. Sob. Wat. II, Konst. dogm. *Lumen Gentium*, 31). Życie codzienne świeckich jest utkane z relacji i więzi rodzinnych oraz społecznych, które pozwalają zweryfikować, jak bardzo „powołani są do tego, aby czynić obecnym i aktywnym Kościół w takich miejscach i w takich okolicznościach, gdzie jedynie przy ich pomocy stać się on może solą ziemi” (*Lumen Gentium*, 33). Dobrze jest pamiętać, że oprócz tego apostolatu, „ludzie świeccy mogą być także powoływani w różny sposób do bardziej bezpośredniej współpracy z apostołatem hierarchii, na wzór owych mężów i niewiast, co pomagali Pawłowi w głoszeniu Ewangelii, wielce się trudząc w Panu” (*Lumen Gentium*, 33).

Tak szczególna funkcja, jak ta pełniona przez katechetę, ukonkretnia się pośród innych postug obecnych we wspólnocie chrześcijańskiej. Katecheta jest bowiem powołany przede wszystkim po to, by wyrazić swoje kompetencje w posłudze duszpasterskiej przekazywania wiary, która rozwija się na różnych swych etapach: od pierwszego głoszenia, które wprowadza w *kerygmat*, przez nauczanie, które czyni świadomymi nowego życia w Chrystusie i przygotowuje w szczególności do sakramentów inicjacji chrześcijańskiej, aż po formację stałą, która pozwala każdemu ochrzczoneму być zawsze gotowym „do obrony wobec każdego, kto domaga się od was uzasadnie-

nia tej nadziei" (1 P 3, 15). Katecheta jest zarazem świadkiem wiary, mistrzem i mistagogiem, towarzyszem i pedagogiem, który naucza w imieniu Kościoła. To tożsamość, która tylko poprzez modlitwę, studium oraz bezpośredni udział w życiu wspólnoty może rozwinąć się w odpowiedni sposób i z odpowiedzialnością (por. Papieska Rada ds. Krzewienia Nowej Ewangelizacji, *Dyrektorium o katechezie*, 113).

7. Z dalekowzrocznością św. Paweł VI opublikował List apostolski *Ministeria quaedam* z zamiarem nie tylko dostosowania do zmieniającego się momentu historycznego postugi lektora oraz akolity (zob. List apost. *Spiritus Domini*), ale również by zachęcić konferencje biskupów, aby stały się promotorami innych postug, wśród których znajduje się postuga katechety: „Nic nie stoi na przeszkodzie, aby oprócz powszechnych urzędów Kościoła łacińskiego Konferencje biskupie prosiły Stolicę Apostolską o utworzenie innych, których ustanowienie we własnym regionie uważałyby ze szczególnych względów za konieczne lub bardzo pożyteczne. Do tych należą np. funkcje ostiariusza, egzorcysty i katechety”. To samo ponaglące zaproszenie powróciło w adhortacji apostolskiej *Evangelii nuntiandi*, kiedy to, prosząc o umiejętne odczytanie aktualnych potrzeb wspólnoty chrześcijańskiej, pozostającej w wiernej kontynuacji ze swoimi początkami, zachęcał do znalezienia nowych form postugiwania dla odnowionego duszpasterstwa: „Postugi tego rodzaju z pozoru wydają się czymś nowym, ale w rzeczywistości zgadzają się z dawnymi doświadczeniami Kościoła na przestrzeni jego długich dziejów – postugi takie, jak np. katechistów, [...] są jak najbardziej korzystne w zakładaniu Kościoła, ożywianiu go i powiększaniu, a także mogą sprawić, że będzie on bardziej promieniował wokół i dotrze do tych, którzy stoją z daleka” (św. Paweł VI, Adhort. apost. *Evangelii nuntiandi*, 73).

Nie można negować zatem, że „wzrosła świadomość tożsamości oraz misji świeckiego w Kościele. Dysponujemy licznym laikatem, choć niewystarczającym, z zakorzenionym poczuciem wspólnotowym i wielką wiernością zaangażowaniu

w miłość, katechezę, celebrowanie wiary” (*Evangelii gaudium*, 102). Wynika stąd, że otrzymanie postugi świeckiej, takiej jak katecheta, wyciska mocniejszy akcent na zaangażowaniu misyjnym, charakterystycznym dla każdego ochrzczonego, które musi realizować się jednakowoż w pełnej formie świeckiej, bez wpadania w jakikolwiek wyraz klerykalizacji.

8. Postuga katechety posiada dużą wartość powołaniową, która domaga się należytego rozeznania przez biskupa i podkreślenia przez ryt ustanowienia. Postuga ta jest bowiem stałą służbą na rzecz Kościoła lokalnego, według potrzeb duszpasterskich rozeznanych przez ordynariusza miejsca, ale wykonywaną na sposób świecki, zgodnie z samą naturą tejże postugi. Dobrze jest, aby do ustanowionej postugi katechety byli powoływani mężczyźni i kobiety o głębokiej wierze i dojrzałości ludzkiej, by brali czynny udział w życiu wspólnoty chrześcijańskiej, byli zdolni do przyjmowania innych, do szczodrości i życia w komunii braterskiej, by otrzymywali należną formację biblijną, teologiczną, duszpasterską i pedagogiczną, aby byli uważnymi głosicielami prawdy wiary oraz by mieli już wcześniejsze doświadczenie katechezy (por. Sob. Wat. II, Dekr. *Christus Dominus*, 14; KPK kan. 231 §1; KKKW kan. 409 §1). Wymaga się, aby były to osoby wiernie współpracujące z prezbiterami oraz diakonami, dyspozycyjne do wykonywania postugi tam, gdzie jest to konieczne, i inspirowane przez prawdziwy zapach apostołski.

Dlatego też, po rozważeniu każdego aspektu, na mocy autorytetu apostołskiego

ustanawiam

postugę świecką katechety

Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów opublikuje w najbliższym czasie ryt ustanowienia postugi świeckiego katechety.

9. Zapraszam zatem konferencje biskupów do urzeczywistnienia postugi katechety, ustalając konieczną ścieżkę formacyjną oraz

kryteria normatywne wymagane do otrzymania tejże posługi, a także znajdując odpowiednie formy służby, jaką podejmą osoby powołane do jej pełnienia zgodnie z tym, co zostało wyrażone w niniejszym Liście apostolskim.

10. Synody Kościołów wschodnich oraz zgromadzenia hierarchów będą mogły przyjąć to, co zostało tu ustanowione dla odpowiednich Kościołów *sui iuris*, na podstawie własnego prawa partykularnego.
11. Niech pasterze nie przestają przyjmować zachęty ojców soborowych, którzy przypominali: „Wiedzą mianowicie pasterze, iż nie po to ustanowieni zostali przez Chrystusa, aby całe zbawcze posłannictwo Kościoła w stosunku do świata wziąć na siebie samych, lecz że ich szacownym zadaniem jest tak sprawować opiekę pasterską nad wiernymi i tak uznawać ich posługi oraz charyzmaty, żeby wszyscy oni pracowali zgodnie, każdy na swój sposób, dla wspólnego dzieła” (*Lumen Gentium*, 30). Rozeznanie darów, których Duch Święty nigdy nie skąpi swojemu Kościołowi, niech będzie dla nich należnym wsparciem tak, aby urzeczywistnić posługę katechety dla wzrostu powierzonych im wspólnoty.

Zarządzam, aby to, co zostało postanowione w niniejszym Liście apostolskim w formie „*Motu Proprio*”, było przestrzegane w całości, bez względu na jakiegokolwiek argumenty przeciwne, nawet gdyby były godne szczególnej wzmianki, oraz aby zostało ogłoszone poprzez opublikowanie w *L'Osservatore Romano*, wchodząc w życie tego samego dnia a następnie, aby zostało opublikowane w oficjalnym periodyku *Acta Apostolicae Sedis*.

*Rzym, u św. Jana na Lateranie, dnia 10 maja 2021 roku,
we wspomnienie Świętego Jana z Awili, kapłana i doktora
Kościoła, w dziewiątym roku mojego pontyfikatu.*

Franciszek

II. DIECEZJA TORUŃSKA

Z dniem 20 sierpnia 2021 r. bp Wiesław Śmigiel powierzył księdzu Wojciechowi Jonikowi funkcję dekanalnego wizytatora dekanatu wąbrzeskiego oraz księdzu Sławomirowi Sobierajskiemu funkcję dekanalnego wizytatora dekanatu jabłonowskiego.

Księdzu kan. Januszowi Kowalskiemu i ks. kan. Jackowi Dudzińskiemu, którzy poprzednio pełnili te funkcje w tych dekanatach, składamy serdeczne podziękowania za ich zaangażowanie i pracę.

III. KOMUNIKATY WYDZIAŁU KATECHETYCZNEGO

1. Od 1 września br. do klasy 2 i 6 szkoły podstawowej oraz do klasy 2 szkoły ponadpodstawowej obowiązują nowe podręczniki do nauki religii i podręczniki metodyczne zgodne z *Podstawą programową katechezy Kościoła katolickiego w Polsce z 2018 r.* Jest to kontynuacja nowych podręczników wydanych w zeszłym roku do wcześniejszych klas. **W diecezji toruńskiej są dopuszczone do użytku nowe podręczniki z wydawnictwa Jedność, Świętego Wojciecha i Gaudium.** Natomiast podręczniki z wydawnictwa WAM są stopniowo wycofywane.
2. Zgodnie z rozporządzeniem MEN z 19 sierpnia 2019 r. w sprawie kryteriów i trybu dokonywania **oceny pracy nauczyciela**, trybu postępowania odwoławczego oraz składu i sposobu powoływania zespołu oceniającego (DzU 2018 r. poz. 967 i 2245 oraz 2019 r. poz. 730 i 1287; art. 6a ust. 12 Karty nauczyciela) dyrekcja szkoły kieruje pismo do Wydziału Katechetycznego z prośbą o ocenę merytoryczną nauczyciela religii. Aby uzyskać ocenę, katecheta składa sprawozdanie (wzór dostępny na stronie Wydziału Katechetycznego), które należy przestać (drogą pocztową lub elektroniczną) do Wydziału Katechetycznego najpóźniej dwa miesiące przed planowaną oceną.
3. Komisja Wychowania Katolickiego Konferencji Episkopatu Polski zwraca się z prośbą o **wypełnienie „Sprawozdania katechetycznego – rok szkolny 2021/2022”**. Każda parafia wypełnia osobno ten formularz poprzez portal e-kuria.pl. Należy zatem dostarczyć księdzu proboszczowi potrzebne informacje (liczba placówek publicznych i niepublicznych, frekwencja na lekcjach religii oraz podręczniki używane w przedszkolu i szkole) i pomóc w jego wypełnieniu. Sprawozdanie należy wypełnić do 24 września.
4. W dniach 12–18 września tego roku będziemy obchodzić w Polsce **XI Tydzień Wychowania**. Hasło tegoroczne to: „W blasku ojcostwa św. Józefa”. Tegoroczny akcent jest skierowany na

dzieło wychowania w świetle osoby św. Józefa i kardynała Stefana Wyszyńskiego. Inspiracją jest List apostolski papieża Franciszka „*Patris corde*”, który został napisany z okazji 150. rocznicy ogłoszenia św. Józefa Patronem Kościoła oraz nauczanie Prymasa Tysiąclecia.

Więcej informacji i materiały dostępne na stronie tydzienwychowania.pl.

IV. KALENDARIUM 2021/2022

1. Rekolekcje dla katechetów:

- 8–10 października – bursa Caritas w Grudziądzu
- 12–14 listopada – Zamek Bierzgłowski
- 23–25 września, 22–24 października,
19–21 listopada – Hartowiec

„Katecheci świeccy mają obowiązek uczestniczyć raz w roku w rekolekcjach formacyjnych, a przynajmniej raz na dwa lata powinni brać udział w rekolekcjach dla katechetów, organizowanych przez Wydział Katechetyczny” (*Instrukcja o zadaniach wobec katechizacji*, pkt 32, I Synod Diecezji Toruńskiej).

2. Wizytacje katechetyczne 2022 r.:

- zima, wiosna – dekanat Kurzętnik, Chełmża
- lato, jesień – dekanat Lubawa, Chełmno
- w ciągu roku szkolnego – nowo zatrudnieni katecheci

Wizytowani katecheci (świeccy, zakonni i duchowni) wypełniają i przekazują dekanalnemu wizytatorowi lub przesyłają do Wydziału Katechetycznego dwa uzupełnione formularze: *Sprawozdanie katechetyczny na rok szkolny 2021/2022* oraz *Ankiety wizytacyjną*.

3. Dekanalne dni skupienia:

Każdy katecheta ma obowiązek uczestniczenia w okresie Adwentu i Wielkiego Postu w dniu skupienia w dekanacie, w którym pracuje. Dzień i godzinę spotkania ustala dekanalny wizytator katechetyczny, który jest jego organizatorem.

4. Pielgrzymka maturzystów do Częstochowy:

- 24 września

5. XXI Dzień Papieski:

- 10 października

6. Ferie zimowe 2022 r.

- województwo kujawsko-pomorskie:
17–30 stycznia 2022 r.
- województwo warmińsko-mazurskie:
24 stycznia–6 lutego 2022 r.

V. PROGRAMY I PODRĘCZNIKI DO NAUCZANIA RELIGII OBOWIĄZUJĄCE W DIECEZJI TORUŃSKIEJ W ROKU SZKOLNYM 2021/2022

PRZEDSZKOLE

* 6-letnie dzieci (NOWE PODRĘCZNIKI!)

Program ogólnopolski nr AZ-0-01/18 z 19 września 2018 r.

Tytuł programu: *Spotykam Jezusa*

Wydawnictwo Święty Wojciech, Poznań

PODRĘCZNIKI	OGRANICZENIA
Dzieci sześciolatnie („zerówka”), nr AZ-04-01/18-PO-3/20 <i>Kocham Pana Jezusa</i> , red. ks. P. Płaczek	

Program ogólnopolski nr AZ-0-01/20 z 2020 r.

Tytuł programu: *TAK dla Jezusa*

Wydawnictwo Jedność, Kielce

PODRĘCZNIKI	OGRANICZENIA
Dzieci sześciolatnie („zerówka”), nr AZ-04-01/20-KI-1/20 <i>Tak! Jezus mnie kocha</i> , red. E. Kondrak, D. Kurpiński, J. Snopek	

* 3, 4 i 5-letnie dzieci

Program ogólnopolski nr AZ-0-01/10 z 9 czerwca 2010 r.

Tytuł programu: *Kochamy dobrego Boga*

Wydawnictwo Święty Wojciech, Poznań

PODRĘCZNIKI	OGRANICZENIA
Dzieci trzy i czterolatnie, nr AZ-01-01/10-PO-1/12 <i>Pan Bóg kocha dzieci</i> , red. D. Jackowiak, J. Maciołek	do 31 VIII 2024 r.
Dzieci pięcioletnie, nr AZ-03-01/10-PO-1/11 <i>Jesteśmy dziećmi Bożymi</i> , red. J. Szpet, D. Jackowiak	do 31 VIII 2024 r.

Wydawnictwo WAM, Kraków

PODRĘCZNIKI	OGRANICZENIA
Dzieci trzyletnie, nr AZ-01-01/10-KR-1/11 <i>Nasza Boża Rodzina</i> , red. ks. W. Kubik SJ, T. Czarnecka, ks. G. Łuszczak SJ	do 31 VIII 2024 r.
Dzieci czteroletnie, nr AZ-02-01/10-KR-1/11 <i>Bóg kocha dzieci</i> , red. ks. W. Kubik SJ, T. Czarnecka, ks. G. Łuszczak SJ	do 31 VIII 2024 r.
Dzieci pięcioletnie, nr AZ-03-01/10-KR-1/11 <i>Jesteśmy dziećmi Boga</i> , red. ks. W. Kubik SJ, T. Czarnecka, ks. G. Łuszczak SJ	do 31 VIII 2024 r.

Wydawnictwo Jedność, Kielce

PODRĘCZNIKI	OGRANICZENIA
Dzieci trzyletnie, nr AZ-01-01/10-KI-1/15 <i>Radosne dzieci Boże</i> , red. D. Kurpiński, J. Snopek	do 31 VIII 2024 r.
Dzieci czteroletnie, nr AZ-02-01/10-KI-3/16 <i>Świat dziecka Bożego</i> , red. D. Kurpiński, J. Snopek	do 31 VIII 2024 r.
Dzieci pięcioletnie, nr AZ-03-01/10-KI-2/15 <i>Spotkania dzieci Bożych</i> , red. D. Kurpiński, J. Snopek	do 31 VIII 2024 r.

Wydawnictwo Gaudium, Lublin

PODRĘCZNIKI	OGRANICZENIA
Dzieci czteroletnie nr AZ-02-01/10-LU-5/12 <i>Pan Bóg kocha dzieci</i> , red. M. Zając	do 31 VIII 2024 r.
Dzieci pięcioletnie nr AZ-03-01/10-LU-1/12 <i>Jestem dzieckiem Bożym</i> , red. M. Zając	do 31 VIII 2024 r.

SZKOŁA PODSTAWOWA

Klasa I i II (NOWE PODRĘCZNIKI!!!)

Program ogólnopolski nr AZ-1-01/18 z 19 września 2018 r.

Tytuł programu: *Zaproszeni na ucztę z Jezusem*

Wydawnictwo Święty Wojciech, Poznań

PODRĘCZNIKI	OGRANICZENIA
klasa I nr AZ-11-01/18-PO-1/20 <i>Pan Bóg jest naszym Ojcem</i> (dwie części), koordynator zespołu ks. Paweł Płaczek (dwie części)	
klasa II nr AZ-12-01/18-PO-1/21 <i>Chcemy poznać Pana Jezusa</i> (dwie części), koordynator zespołu ks. Paweł Płaczek (dwie części)	

Wydawnictwo Gaudium, Lublin

PODRĘCZNIKI	OGRANICZENIA
klasa I nr AZ-11-01/18-LU-3/20 <i>Bóg naszym Ojcem</i> , red. ks. P. Goliszek	
klasa II nr AZ-12-01/18-LU-8/21 <i>Bóg daje nam Jezusa</i> , red. ks. P. Goliszek	

Wydawnictwo Jedność, Kielce

PODRĘCZNIKI	OGRANICZENIA
klasa I nr AZ-11-01/18-KI-4/20 <i>Poznaję Boży świat</i> , red. ks. K. Mielnicki, E. Kondrak, J. Snopek	
klasa II nr AZ-12-01/18 KL-7/21 <i>Odkrywam Królestwo Boże</i> , red. ks. K. Mielnicki, E. Kondrak, J. Snopek	

Klasa III

Program ogólnopolski nr AZ-1-01/10 z 9 czerwca 2010 r.

Tytuł programu: *W drodze do Wieczernika*

Wydawnictwo Święty Wojciech, Poznań

PODRĘCZNIKI	OGRANICZENIA
klasa III nr AZ-13-01/10-PO -1/12 <i>Przyjmujemy Pana Jezusa</i> , red. J. Szpet, D. Jackowiak	do 31 VIII 2022 r.

Wydawnictwo Gaudium, Lublin

PODRĘCZNIKI	OGRANICZENIA
klasa III nr AZ-13-01/10-LU-4/14 <i>Przyjmujemy Pana Jezusa</i> , red. ks. P. Goliszek	do 31 VIII 2022 r.

Wydawnictwo WAM, Kraków

PODRĘCZNIKI	OGRANICZENIA
klasa III nr AZ-13-01/10-KR -14/13 <i>Przyjmujemy Pana Jezusa</i> , red. ks. W. Kubik SJ, ks. G. Łuszczak SJ, T. Czarnecka	do 31 VIII 2022 r.

Program ogólnopolski nr AZ-1-01/12 z 4 stycznia 2012 r.**Tytuł programu:** *W rodzinie dzieci Bożych*

Wydawnictwo Jedność, Kielce

PODRĘCZNIKI	OGRANICZENIA
klasa III nr AZ-13-01/12-KI -4/13 <i>Jezus jest z nami</i> , red. ks. J. Czerkawski, E. Kondrak	do 31 VIII 2022 r.

Klasa IV

Program ogólnopolski nr AZ-2-01/10 z 9 czerwca 2010 r.**Tytuł programu:** *Poznaję Boga i w Niego wierzę*

Wydawnictwo Święty Wojciech, Poznań

PODRĘCZNIKI	OGRANICZENIA
klasa IV nr AZ-21-01/10-PO-1/11 <i>Jestem chrześcijaninem</i> , red. J. Szpet, D. Jackowiak	do 31 VIII 2023 r.

Wydawnictwo Gaudium, Lublin

PODRĘCZNIKI	OGRANICZENIA
klasa IV nr AZ-21-01/10-LU-1/12 <i>Jestem chrześcijaninem</i> , red. ks. W. Janiga	do 31 VIII 2023 r.

Wydawnictwo WAM, Kraków

PODRĘCZNIKI	OGRANICZENIA
klasa IV nr AZ-21-01/10-KR-1/12 <i>Zaproszeni przez Boga</i> , red. ks. Z. Marek SJ, ks. A. Hajduk SJ	do 31 VIII 2023 r.

Program ogólnopolski nr AZ-2-02/12 z 30 maja 2012 r.

Tytuł programu: *Odkrywamy tajemnice Bożego świata*

Wydawnictwo Jedność, Kielce

PODRĘCZNIKI	OGRANICZENIA
klasa IV nr AZ-21-01/12-KI-1/12 <i>Miejsca pełne BOGActw</i> , red. ks. K. Mielnicki, E. Kondrak, B. Nosek	do 31 VIII 2023 r.

Klasa V i VI (NOWE PODRĘCZNIKI!!!!)

Program ogólnopolski nr AZ-2-01/18 z 19 września 2018 r.

Tytuł programu: *Bóg kocha i zbawia człowieka*

Wydawnictwo Święty Wojciech, Poznań

PODRĘCZNIKI	OGRANICZENIA
klasa V nr AZ-21-01/18-PO-2/20 <i>Bóg szuka człowieka</i> (dwie części), koordynator zespołu s. Beata Zawiślak, ks. Marcin Wojtasik	
klasa VI nr AZ-22-01/18-PO-2/21 <i>Jezus nas zbawia</i> (dwie części), koordynator zespołu s. Beata Zawiślak, ks. Marcin Wojtasik	

Wydawnictwo Gaudium, Lublin

PODRĘCZNIKI	OGRANICZENIA
klasa V nr AZ-21-01/18-LU-2/20 <i>Bóg poszukuje człowieka</i> , red. ks. W. Janiga	
klasa VI nr AZ-22-01/18-LU-13/21 <i>Jezus Chrystus nas zbawia</i> , red. ks. W. Janiga	

Program ogólnopolski nr AZ-2-02/20 z 2020 r.**Tytuł programu:** *Przez prawdę, piękno i dobro zdobywamy świętość*

Wydawnictwo Jedność, Kielce

PODRĘCZNIKI	OGRANICZENIA
klasa V nr AZ-21-01/20-KI-2/20 <i>Szczęśliwi, którzy szukają prawdy</i> , red. ks. K. Mielnicki, E. Kondrak	
klasa VI nr AZ-22-01/20-KI-4/21 <i>Szczęśliwi, którzy odkrywają piękno</i> , red. ks. K. Mielnicki, E. Kondrak	

Klasa VII i VIII**Program ogólnopolski nr AZ-3-01/10 z 9 czerwca 2010 r.****Tytuł programu:** *Pójść za Jezusem Chrystusem*

Wydawnictwo Święty Wojciech, Poznań

PODRĘCZNIKI	OGRANICZENIA
klasa VII nr AZ-31-01/10-PO-1/11 <i>Spotkanie ze Słowem</i> , red. J. Szpet, D. Jackowiak	do 31 VIII 2022 r.
klasa VIII nr AZ-32-01/10-PO-1/12 <i>Aby nie ustać w drodze</i> , red. J. Szpet, D. Jackowiak	do 31 VIII 2023 r.

Wydawnictwo WAM, Kraków

PODRĘCZNIKI	OGRANICZENIA
klasa VII nr AZ-31-01/10-KR-2/12 <i>Jezus uczy i zbawia</i> , red. ks. Z. Marek SJ, ks. A. Hajduk SJ	do 31 VIII 2022 r.
klasa VIII nr AZ-32-01/10-KR-3/12 <i>Jestem z wami</i> , red. ks. Z. Marek SJ, ks. A. Hajduk SJ	do 31 VIII 2023 r.
klasa VII nr AZ-31-01/10-KR-2/12 <i>Jezus uczy i zbawia</i> , red. Z. Marek	do 31 VIII 2022 r.
klasa VIII nr AZ-32-01/10-KR-12/13 <i>Jezus działa i zbawia</i> , red. Z. Marek	do 31 VIII 2023 r.

Wydawnictwo Gaudium, Lublin

PODRĘCZNIKI	OGRANICZENIA
klasa VII nr AZ-31-01/10-LU-1/12 <i>Spotykam Twoje Słowo</i> , red. ks. P. Mąkosa	do 31 VIII 2022 r.
klasa VIII nr AZ-32-01/10-LU-1/13 <i>Z Tobą idę przez życie</i> , red. P. Mąkosa	do 31 VIII 2023 r.

Program ogólnopolski nr AZ-3-01/13 z 9 IV 2013 r.

Tytuł programu: *Kim jestem jako człowiek, kim chcę być jako chrześcijanin?*

Wydawnictwo Jedność, Kielce

PODRĘCZNIKI	OGRANICZENIA
klasa VII nr AZ-31-01/13-KI-3/13 <i>Błogostawieni, którzy szukają Jezusa</i> , red. ks. K. Mielnicki, E. Kondrak, E. Parszewska	do 31 VIII 2022 r.
klasa VIII nr AZ-32-01/13-KI-4/14 <i>Błogostawieni, którzy ufają Jezusowi</i> , red. K. Mielnicki, E. Kondrak, E. Parszewska	do 31 VIII 2023 r.

SZKOŁA PONADPODSTAWOWA

Liceum czteroletnie – klasa I i II (NOWE PODRĘCZNIKI!)

Program ogólnopolski nr AZ-3-01/18 z 19 września 2018 r.

Tytuł programu: *Z Bogiem w dorosłe życie*

Wydawnictwo św. Wojciech, Poznań

PODRĘCZNIKI	OGRANICZENIA
klasa I nr AZ-31-01/18-PO-4/20 <i>Szukam Wolności</i> , koordynator zespołu ks. Radosław Mazur	
klasa II nr AZ-32-01/18-PO-6/21 <i>Szukam dojrzałej wiary</i> , koordynator zespołu ks. Radosław Mazur	

Wydawnictwo Jedność, Kielce

PODRĘCZNIKI	OGRANICZENIA
klasa I nr AZ-31-01/18-KL-5/20 <i>Szczęśliwi, którzy żyją wolnością</i> , red. ks. K. Mielnicki, E. Kondrak	
klasa II nr <i>Szczęśliwi, którzy żyją wiarą</i> , red. ks. K. Milenicki, E. Kondrak	

Wydawnictwo Gaudium, Lublin

PODRĘCZNIKI	OGRANICZENIA
klasa I nr AZ-31-01/18-LU-1/20 <i>W poszukiwaniu wolności</i> , red. ks. M. Zając	
klasa II nr AZ-32-01/18-LU-3/21 <i>W poszukiwaniu dojrzałej wiary</i> , red. ks. P. Mąkosa	

Technikum pięcioletnie – klasa I i II (NOWE PODRĘCZNIKI!)

Program ogólnopolski nr AZ-4-01/18 z 19 września 2018 r.**Tytuł programu: *Z Bogiem w dorosłe życie***

Wydawnictwo Święty Wojciech, Poznań

PODRĘCZNIKI	OGRANICZENIA
klasa I nr AZ-31-01/18-PO-4/20 <i>Szukam Wolności</i> , koordynator zespołu ks. Radosław Mazur	
Klasa II nr AZ-32-01/18-PO-6/21 <i>Szukam dojrzałej wiary</i> , koordynator zespołu ks. Radosław Mazur	

Wydawnictwo Jedność, Kielce

PODRĘCZNIKI	OGRANICZENIA
klasa I nr AZ-31-01/18-KL-5/20 <i>Szczęśliwi, którzy żyją wolnością</i> , red. ks. K. Mielnicki, E. Kondrak	
klasa II numer w trakcie rejestracji <i>Szczęśliwi, którzy żyją wiarą</i> , red. ks. K. Milenicki, E. Kondrak	

Wydawnictwo Gaudium, Lublin

PODRĘCZNIKI	OGRANICZENIA
klasa I nr AZ-31-01/18-LU-1/20 <i>W poszukiwaniu wolności</i> , red. ks. M. Zając	
klasa II nr AZ-32-01/18-LU-3/21 <i>W poszukiwaniu dojrzałej wiary</i> , red. ks. P. Mąkosa	

Szkoła Branżowa I stopnia – klasa I i II (NOWE PODRĘCZNIKI!)

Program ogólnopolski nr AZ-5-01/18 z 19 września 2018 r.

Tytuł programu: *Ku dorosłości*

Wydawnictwo Święty Wojciech, Poznań

PODRĘCZNIKI	OGRANICZENIA
klasa I nr AZ-51-01/18-PO-5/20 <i>Droga do dojrzałej wiary</i> , koordynator zespołu ks. Radosław Mazur, ks. M. Wojtasik	
Klasa II nr AZ-52-01/18-PO-10/21 <i>Droga do nadziei</i> , koordynator zespołu ks. Radosław Mazur	

Wydawnictwo Jedność, Kielce

PODRĘCZNIKI	OGRANICZENIA
klasa I nr AZ-51-01/18-KI-3/20 <i>Jestem chrześcijaninem. Wierzę</i> , red. K. Rokosz, B. Nosek	
klasa II nr <i>Jestem chrześcijaninem. Żyję nadzieją</i>	

Wydawnictwo Gaudium, Lublin

PODRĘCZNIKI	OGRANICZENIA
klasa I nr AZ-32-01/18-LU-3/21 <i>W poszukiwaniu dojrzałej wiary</i> , red. ks. P. Mąkosa	
klasa II nr	

Klasa III (po szkole podstawowej)

**Liceum czteroletnie (program ogólnopolski nr AZ-4-01/10)
i technikum pięcioletnie (program ogólnopolski nr AZ-6-01/10)**
Tytuł programu: Świadek Chrystusa

Wydawnictwo WAM

PODRĘCZNIKI	OGRANICZENIA
klasa III liceum i technikum nr AZ-42-01/10-KR-6/13 <i>Drogi świadków Chrystusa w świecie</i> , red. ks. Z. Marek SJ, ks. A. Hajduk SJ	do 31 VIII 2022 r.

Wydawnictwo Gaudium

PODRĘCZNIKI	OGRANICZENIA
klasa III liceum i technikum nr AZ-42-01/10-LU-4/13 <i>Świadczę o Jezusie w świecie</i> , red. ks. R. Strus, ks. W. Galant	do 31 VIII 2022 r.

Wydawnictwo św. Wojciech

PODRĘCZNIKI	OGRANICZENIA
klasa III liceum i technikum nr AZ-42-01/10-PO-1/12 <i>Moje miejsce w świecie</i> , red. J. Szpet, D. Jackowiak	do 31 VIII 2022 r.

Klasa III (po gimnazjum)

**Liceum trzyletnie (program ogólnopolski nr AZ-4-01/10)
i technikum czteroletnie (program ogólnopolski nr AZ-6-01/10)**
Tytuł programu: Świadek Chrystusa

Wydawnictwo Święty Wojciech

PODRĘCZNIKI	OGRANICZENIA
klasa III liceum i IV technikum nr AZ-43-01/10-PO-1/14 <i>Moje miejsce w rodzinie</i> , red. J. Szpet, D. Jackowiak	do 31 VIII 2023 r.

Wydawnictwo Gaudium

PODRĘCZNIKI	OGRANICZENIA
klasa III technikum nr AZ-63-01/10-LU-1/15 <i>Świadczę o Jezusie wobec drugiego człowieka</i> , red. ks. R. Strus	do 31 VIII 2022 r.
klasa III liceum i IV technikum nr AZ-43-01/10-LU-3/14 <i>Świadczę o Jezusie w rodzinie</i> , red. ks. R. Strus, ks. W. Galant	do 31 VIII 2023 r.

Wydawnictwo WAM

PODRĘCZNIKI	OGRANICZENIA
klasa III liceum i IV technikum nr AZ-43-01/10-KR -3/14 <i>Drogi świadków Chrystusa w rodzinie</i> , red. ks. Z. Marek SJ, ks. A. Hajduk SJ	do 31 VIII 2023 r.

Program ogólnopolski nr AZ-4-03/12 z 30 maja 2012 r.

Tytuł programu: *Żyć, aby wierzyć i kochać*

Wydawnictwo Jedność, Kielce

PODRĘCZNIKI	OGRANICZENIA
klasa III liceum (4-letnie liceum po szkole podstawowej) i technikum (5-letnie) nr AZ-42-03/12-KI-2/13 <i>Na drogach wiary</i> , red. ks. J. Czerkawski, E. Kondrak, B. Nosek	do 31 VIII 2022 r.
klasa III liceum (po gimnazjum, 3-letnie) i IV (4-letnie) technikum nr AZ-43-03/12-KI-1/14 <i>W bogactwie miłości</i> , red. ks. J. Czerkawski, E. Kondrak, B. Nosek	do 31 VIII 2023 r.
klasa III technikum (4-letnie) nr AZ-43-01/12-KI-2/14 <i>Za progiem nadziei</i> , red. S. Mazur, B. Nosek, K. Rokosz	do 31 VIII 2023 r.

* Wraz z opracowanymi do powyższych podręczników, kartami pracy dla ucznia oraz podręcznikami metodycznymi.

DZIAŁ FORMACYJNY

ks. dr Mariusz Wojnowski – dyrektor Wydziału Katechetycznego Kurii Diecezjalnej Toruńskiej

I. RELIGIA JAKO PRZEDMIOT SZKOLNY (CZ. 1)

W 1989 r. w wyniku dokonanych w Polsce przemian demokratycznych przywrócono prawo do nauczania religii w szkole publicznej. Powrót ten był nie tylko powrotem do sytuacji sprzed 1961 r., kiedy to na mocy *Ustawy z dnia 15 lipca 1961 r. o rozwoju systemu oświaty i wychowania*¹, nadano szkole charakter świecki, usuwając z niej lekcje religii, ale również zagwarantowaniem obywatelom podstawowych praw człowieka. Prawo do swobodnego wyznawania religii i zapewnienia rodzicom prawa do wychowania i kształcenia dzieci zgodnie z ich przekonaniami religijnymi gwarantuje kilka dokumentów międzynarodowych.

Pierwszym z podstawowych dokumentów o charakterze międzynarodowym gwarantującym wolność wyznawania i nauki religii jest *Powszechna deklaracja praw człowieka* przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne ONZ 10 grudnia 1948 r. w Paryżu. Wskazano w nim, że każdy człowiek ma prawo głoszenia swojego wyznania lub wiary poprzez nauczanie, a rodzice mają prawo wyboru nauczania, które ma być przekazywane ich dzieciom². Drugim ważnym dokumentem jest *Międzynarodowy pakt praw obywatelskich i politycznych* otwarty do podpisu w Nowym Jorku 19 grudnia 1966 r.³ Oprócz podobnych praw, o których wspomniano w poprzednim dokumencie, a które zapisano w artykule 18, zobowiązano przyjmujące strony do poszanowania wolności rodziców lub prawnych opiekunów do zapewnienia

¹ Zob. *Ustawa z dnia 15 lipca 1961 r. o rozwoju systemu oświaty i wychowania*, DzU 1961 nr 32 poz. 160.

² Zob. *Powszechna deklaracja praw człowieka*, art. 18 i 26.3, <http://libr.sejm.gov.pl/tek01/txt/onz/1948.html> (dostęp: 21.04.2021).

³ Zob. *Międzynarodowy pakt praw obywatelskich i politycznych otwarty do podpisu w Nowym Jorku dnia 19 grudnia 1966 r.*, DzU 1977 nr 38 poz. 167.

ich dzieciom „wychowania religijnego i moralnego zgodnego z własnymi przekonaniami”⁴.

Podstawowe znaczenie dla państw tworzących Unię Europejską ma *Europejska konwencja praw człowieka i podstawowych wolności*⁵. W artykule 9 wskazano, że każdy ma prawo do wolności sumienia i religii, które jest łączne z prawem do nauczania religijnego⁶. Ponadto w pierwszym protokole dodatkowym powyższej konwencji postanowiono, że „Państwo uznaje prawo rodziców do zapewnienia wychowania i nauczania zgodnie z ich przekonaniami religijnymi i filozoficznymi”⁷. Podobne sformułowania dotyczące prawa rodziców zawarto w *Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej*⁸. W artykule 14 zagwarantowano rodzicom prawo do „zapewnienia wychowania i nauczania zgodnie z własnymi przekonaniami religijnymi, filozoficznymi i pedagogicznymi”⁹. W ten sposób organizowanie lekcji religii w szkole publicznej jest zgodne z podstawowym prawem człowieka usankcjonowanym prawem stanowionym.

Podstawowym dokumentem gwarantującym w Polsce prawo nauczania religii w szkole jest Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r.¹⁰ W art. 53 ust. 4 zapisano, że „religia kościoła lub innego związku wyznaniowego o uregulowanej sytuacji prawnej może być przedmiotem nauczania w szkole, przy czym nie może być naruszona wolność sumienia i religii innych osób”¹¹. Sformułowanie dotyczące uregulowanej sytuacji należy rozumieć zgodnie z art. 25 ustawy zasadniczej, w myśl której dotyczy on regulacji zawartych

⁴ Tamże, art. 18 ust. 4.

⁵ Zob. *Europejska konwencja praw człowieka i podstawowych wolności*, DzU 1993 nr 61 poz. 284.

⁶ Zob. tamże, art. 9.

⁷ *Protokół nr 1 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzony w Paryżu dnia 20 marca 1952 r. oraz Protokół nr 4 do powyższej konwencji, sporządzony w Strasburgu dnia 16 września 1963 r.*, DzU 1995 nr 36 poz. 175, art. 2.

⁸ Zob. *Karta praw podstawowych Unii Europejskiej*, Dz. Urz. UE 2016/C 202.

⁹ Tamże.

¹⁰ Zob. *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.*, DzU 1997 nr 78 poz. 483.

¹¹ Tamże, art. 53 ust. 4.

w formie ustawy na podstawie umowy zawartej pomiędzy rządem Rzeczypospolitej Polskiej z odpowiednimi przedstawicielami związków wyznaniowych albo w formie rejestracji przez odpowiedniego ministra¹². Mimo że w przepisie tym nie użyto sformułowania „równouprawnionym przedmiotem”, ale samo określenie „przedmiotem nauczania” zakłada, jak wskazał A. Mezglewski, takie jego rozumienie. Skoro lekcja religii jest przedmiotem nauczania, to „jest ona takim samym przedmiotem nauczania, jak każdy inny przedmiot”¹³. Z tej racji nie należy robić różnicy pomiędzy nauczaniem religii a innych przedmiotów, jak również zatrudnianiem nauczycieli tego przedmiotu¹⁴.

Prawo nauczania religii w szkole zostało zawarte w porozumieniu o randze międzynarodowej. Był nim konkordat, podpisany 28 lipca 1993 r. między Stolicą Apostolską, reprezentowaną przez abp. Józefa Kowalczyka, nuncjusza apostolskiego w Polsce, a Rzeczpospolitą Polską, reprezentowaną przez Krzysztofa Skubiszewskiego, ministra spraw zagranicznych¹⁵. Jest to główne źródło prawa do nauczania religii Kościoła katolickiego w szkołach. W artykule 12 zagwarantowano katolikom prawo do religijnego wychowania dzieci poprzez „naukę religii w ramach planu zajęć szkolnych i przedszkolnych”¹⁶. Wskazano w nim, że program nauczania i podręczniki przygotowuje strona kościelna, która następnie podaje je do wiadomości organom państwowym. Określono w nim również podział pomiędzy przepisami państwowymi a kościelnymi w sprawie nauczania religii¹⁷.

Właściwym dokumentem w polskim prawie oświatowym regulującym prawo do nauki religii w szkole jest *Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe*¹⁸. Zaznaczono w nim, że formami działalności szkoły, oprócz zajęć obowiązkowych, są także „zajęcia educa-

¹² Zob. J. Krukowski, *Prawo wyznaniowe*, Warszawa 2008, s. 158–159.

¹³ A. Mezglewski, H. Misztal, P. Stanisławski, *Prawo wyznaniowe*, Warszawa 2011, s. 175.

¹⁴ Zob. A. Mezglewski, *Polski model edukacji religijnej w szkołach publicznych*, Lublin 2009, s. 79.

¹⁵ Zob. Konkordat, DzU 1998 nr 51 poz. 318.

¹⁶ Tamże, art. 12.1.

¹⁷ Zob. tamże, art. 12.

¹⁸ Zob. *Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe*, DzU 2020 poz. 910.

cyjne, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 12 ust. 2 ustawy o systemie oświaty¹⁹. Analizując zatem cytowany artykuł w *Ustawie o systemie oświaty*²⁰, można zauważyć, że w publicznych przedszkolach, szkołach podstawowych i ponadpodstawowych lekcje religii organizuje się na życzenie rodziców lub pełnoletnich uczniów. Natomiast warunki i sposoby wykonywania przez szkołę tego zadania określa rozporządzenie ministra do spraw oświaty i wychowania²¹.

Aktem wykonawczym odnoszącym się do powyższej ustawy jest *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach*²². Dotyczy ono nie tylko lekcji religii, ale również zajęć z etyki. Ustanowiono w nim m.in. organizatora lekcji religii, sposób jej organizacji, status nauczyciela tego przedmiotu, wymiar godzin, upoważnionych do wizytowania oraz organizację rekolekcji wielkopostnych.

Można zatem zauważyć, że nauczanie religii w przedszkolach i szkołach publicznych nie wynika z ingerencji kościołów czy związków wyznaniowych w system oświatowy, ale ma zakotwiczenie w ustawie zasadniczej, umowie międzynarodowej oraz w ustawie.

Powyższy artykuł jest częścią monografii „Zadania dyrektora szkoły związane z organizowaniem nauki religii w szkole publicznej” tego samego autora z 2021 roku.

¹⁹ Tamże, art. 109 ust. 2.

²⁰ Zob. USO, DzU 2020 poz. 1327.

²¹ Zob. tamże, art. 12.

²² Zob. RNR, DzU 2020 poz. 983.

II. DORADCY METODYCZNI Z ZAKRESU RELIGII

- Grudziądz, Ośrodek Doskonalenia i Doradztwa Zawodowego Nauczycieli, ul. Legionów 2 (www.odn-grudziadz.ehost.pl)
mgr lic. Aleksandra Mikołajek – dyżur podany na stronie ośrodka, kontakt: amikolajek@odn-grudziadz.edu.pl, tel. 609 882 773
- Toruń, Toruński Ośrodek Doradztwa Metodycznego i Doskonalenia Nauczycieli, ul. Plac Świętej Katarzyny 8 (www.metodycy.torun.pl)
mgr Gabriela Rumińska (przedszkola i szkoły podstawowe) – dyżur podany na stronie ośrodka, kontakt: m.religia2@metodycy.torun.pl, tel. 692 355 535

mgr Danuta Włoczewska (szkoły ponadpodstawowe) – dyżur podany na stronie ośrodka, kontakt: m.religia@metodycy.torun.pl, tel. 696 054 506
- Działdowo, Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Nidzicy
ks. mgr Andrzej Midura, kontakt: poradnianidzica@op.pl, tel. 89 625 31 39

Zachęcamy do zapoznania się z ofertą zaprezentowaną przez metodyków nauczania religii (polecamy szczególnej uwadze katechetom stażystom, kontraktowym oraz ubiegającym się o kolejny awans zawodowy nauczyciela).

DZIAŁ WSPÓLNOTOWY

I. KONKURSY

- **Diecezjalny Konkurs Biblijny „Czytam Pismo Święte”**

Szkoła Podstawowa Towarzystwa Salezjańskiego im. św. Dominika Savio w Toruniu oraz Wydział Katechetyczny Kurii Diecezjalnej Toruńskiej organizują Diecezjalny Konkurs Biblijny „Czytam Pismo Święte”. Jest to kontynuacja poprzedniego konkursu biblijnego. W tym roku temat konkursu brzmi: **Stary Testament – Droga Dawida do tronu**. Jest on skierowany do uczniów klas 4–8 szkół podstawowych z diecezji toruńskiej. Patronat honorowy objął bp Wiesław Śmigiel (biskup toruński) oraz ks. Tadeusz Irtych SDB (inspektor Towarzystwa Salezjańskiego Inspektorii pw. św. Wojciecha z siedzibą w Pile).

- **XXXII Olimpiada Teologii Katolickiej – Płock 2022**

Temat: Oblicza Miłosierdzia w nauczaniu i praktyce Kościoła

Terminarz konkursu:

- etap szkolny – 17 listopada 2021 r., godz. 11.00
- etap diecezjalny – 9 marca 2022 r., godz. 11.00
- etap ogólnopolski – 31 marca – 2 kwietnia 2022 r.

Więcej informacji i literatura www.otk.pl.

Zgłoszenia szkół do konkursu należy przesyłać na maila Wydziału Katechetycznego.

- **XXVI Ogólnopolski Konkurs Wiedzy Biblijnej**

Zakres tematyczny XXVI Ogólnopolskiego Konkursu Wiedzy Biblijnej obejmuje Księgę Jeremiasza oraz Pierwszy i Drugi list św. Piotra wraz z wprowadzeniami, przypisami i komentarzami oraz słownikiem pojęć.

Lektura Księgi Jeremiasza oraz Pierwszego i Drugiego listu św. Piotra ukaże uczestnikom konkursu wartość słowa Bożego w pogłębianiu wiary. Lektura ta pozwoli na zapoznanie się ze świadectwem proroka głoszącego orędzie nadziei w obliczu zburzenia świątyni jerozolimskiej i wygnania babilońskiego oraz pozwoli zamieszkać we wspólnocie pierwotnego Kościoła otwartej na świadectwo św. Piotra, pierwszego z apostołów. Aktualizacja tej lektury przyczyni się do pogłębiania życia duchowego i zachęci młodych ludzi do bycia „solą ziemi” we współczesnym świecie.

Tekstem źródłowym konkursu jest Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu – najnowszy przekład z języków oryginalnych z komentarzem (Edycja Świętego Pawła, 2011). Dzięki uprzejmości wydawcy treść Pisma Świętego obowiązującą w konkursie biblijnym udostępniamy uczestnikom za pośrednictwem katechetów w formacie PDF (bezpłatny plik otrzymuje katecheta po dokonaniu rejestracji szkoły w systemie zgłoszeń).

Organizatorem Ogólnopolskiego Konkursu Wiedzy Biblijnej, zwanego dalej Konkursem, jest Katolickie Stowarzyszenie „Civitas Christiana”

Terminarz konkursu:

- **od 1 października 2021 r. do 25 lutego 2022 r.** – rejestracja szkół online przez katechetów
- **Etap szkolny (pisemny online)** – 9–10 marca 2022 r.
- **Etap diecezjalny** – 21 kwietnia 2022 r.
- **Finał** – 30–31 maja 2022 r.

Więcej informacji i regulamin na stronie organizatora www.okwb.pl.

II. WSPOMNIENIE Z PIELGRZYMKI DO PORTUGALII I HISZPANII

Od 3 do 10 lipca 2021 r. Wydział Katechetyczny Diecezji Toruńskiej po rocznej przerwie spowodowanej pandemią, zorganizował pielgrzymkę dla nauczycieli i pracowników oświaty. Tym razem do Portugalii i Santiago de Compostela.

Biuro podróży Misja Travel perfekcyjnie zaplanowało trasę pielgrzymki. Zwiedziliśmy wiele ciekawych miejsc, po których oprowadzał nas pilot grupy, ks. Adam Olczykowski. W programie znalazły się między innymi: Fatima, Valinhos, Lizbona, Porto, Santiago de Compostela.

Każdego dnia centralnym punktem była Eucharystia sprawowana między innymi w Kaplicy Objawień Matki Bożej w Fatimie czy też w kościele św. Antoniego w Lizbonie, w miejscu, gdzie urodził się ten znany święty.

Czy warto było polecieć z nami na pielgrzymkę do Portugalii?

Pielgrzymkę rozpoczęliśmy od zwiedzania zasadniczego miejsca naszego pielgrzymowania, Fatimy. Miejsca związane z objawieniami Matki Bożej i życiem trojga dzieci, droga krzyżowa czy też droga łaski przebyta na kolanach, a także wieczorne nabożeństwa różańcowe z procesją ze świecami, to niewątpliwie bogate i niezwykle doświadczenie duchowe dla każdego z nas. Byliśmy w wiosce Valinhos – miejscu czwartego objawienia Matki Boskiej i Aljustrel – rodzinnej miejscowości Łucji, Hiacynty i Franciszka. Podczas pobytu w Fatimie każdego wieczoru o godzinie 21.30 w Kaplicy Objawień odmawialiśmy różaniec. Różne języki, ale ten sam różaniec w dłoniach łączył nas wszystkich we wspólnej modlitwie i procesji.

W Coimbrze, jednym z najstarszych uniwersyteckich miast w Europie – dawnej stolicy kraju, zobaczyliśmy uniwersytet z piękną biblioteką, Starą Katedrę, Nowy Klasztor św. Klary oraz kaplicę w klasztorze ss. Karmelitanek, gdzie przebywała siostra Łucja.

W miejscowości Batalha zwiedzaliśmy zespół klasztorny Matki Bożej Zwycięskiej – wspaniałe arcydzieło gotyku, z grobowcami władców portugalskich, natomiast w Alcobaca, klasztor cystersów – pierwszą

gotycką budowlę w Portugalii, z grobowcami bohaterów romantycznej legendy: króla Pedro I i jego ukochanej Ines de Castro.

W Lizbonie, która się bawi (tak się mówi), zdecydowanie warto zobaczyć dzielnicę Belem z pięknym klasztorem Hieronimitów, pomnik Odkrywców, którzy z Lizbony wyruszali na podbój Nowego Świata, katedrę Sé, kościół św. Antoniego, o którym już wspominałam, dzielnicę Baixa z kościołem św. Dominika.

Praça do Comercio (plac handlowy) w Lizbonie to miejsce najbardziej reprezentacyjne, a jednocześnie ulubione miejsce – zarówno mieszkańców, jak i turystów. Tutaj odbyły się najważniejsze wydarzenia w historii Portugalii. Przeszliśmy deptakiem Rua Augusta, znaną ulicą w centrum Lizbony, która biegnie od słynnego łuku triumfalnego Arco da Rua Augusta, łącząc Praça do Comércio z Rossio.

Porto, miasto o którym się mówi, że pracuje, słynie również ze wspaniałych win. Zwiedzaliśmy więc magazyny wina porto z omówieniem procesu produkcji i degustacją. W przerwie w restauracji próbowaliśmy słynnej kanapki Francesinha, którą najczęściej każdy turysta w Porto zamawia.

Zobaczyliśmy kościół św. Franciszka z niezwykle wyposaženiem wnętrza. Większość kościoła – ściany, filary, boczne kaplice – udekorowano w barokowym stylu. To właśnie wnętrze kościoła sprawia, że kościół jest taki wyjątkowy i na długo zapada w pamięć. Na stacji kolejowej – słynny dworzec Sao Bento (jeden z najpiękniejszych dworców kolejowych w całej Portugalii) – podziwialiśmy panele wykonane z płytek azulejos zdobiących wnętrze budynku stacji. Przedstawiają one różne sceny związane z historią i życiem w Portugalii.

Braga – miasto, które się modli. Tutaj zwiedzaliśmy Sanktuarium Dobrego Jezusa, pięknie położone na wzgórzu, do którego prowadzi ok 300 schodów. Podążając w górę, odbyliśmy krótkie rekolekcje, które na zawsze zostaną w naszej pamięci.

W programie znalazło się również ważne miejsce pielgrzymkowe – Santiago de Compostela, jeden z najstarszych (po Jerozolimie i Rzymie) ośrodków pielgrzymkowych chrześcijan. Byliśmy w katedrze przy grobie św. Jakuba. W tym kościele znajduje się najbardziej

sławne kadzidło świata, do którego uruchomienia potrzeba aż sześciu mężczyzn. Widzieliśmy wielu pielgrzymów odpoczywających na placu przy katedrze św. Jakuba.

Myślę, że dla wielu ta pielgrzymka do Portugalii to nie tylko przygoda, ale przede wszystkim przeżycie duchowe. Dziękuję w imieniu wszystkich uczestników ks. dr. Mariuszowi Wojnowskiemu oraz ks. Adamowi Olczykowskiemu za cierpliwość, wspaniałą opiekę, wspólną modlitwę i głoszone słowo. Bóg zapłać!

Małgorzata Rembeza

III. PIELGRZYMKA DLA NAUCZYCIELI DO GRUZJI

(Kutaisi, Tbilisi, Kazbegi, Ananuri, Alawerdi, Signagi, Mccheta, Batumi)

Termin: 2–9 lipca 2022 r.

Cena: 3490 zł + 80 euro

Organizator: Wydział Katechetyczny Kurii Diecezjalnej
Toruńskiej

Zapisy i informacje: ks. Mariusz Wojnowski (tel. 508 777 082,
mail: mariusz.wojnowski@wp.pl)

PROGRAM PIELGRZYMKI

Dzień 1

Przyjazd na lotnisko Chopina w Warszawie o godz. 13.25. Odprawy i przelot do Kutaisi. Rozpoczęcie pielgrzymki do Gruzji – wymiana pieniędzy, zapoznanie z atrakcjami miasta. Nocleg w okolicy Kutaisi.

Dzień 2

Po śniadaniu zwiedzanie Kutaisi: katedra Bagrati (do niedawna na liście Unesco) z ruinami twierdzy Ukimerioni, fontanna Kolchidy na głównym placu miasta, dawna dzielnica żydowska. Przejazd na obrzeża miasta – monaster Gelati z pięknymi freskami i jedną z najważniejszych akademii w średniowiecznej Gruzji, sąsiedni klasztor Motsameta oraz Jaskinia Prometeusza. Powrót do hotelu, kolacja, nocleg.

Dzień 3

Śniadanie, przejazd przez Gruzję do Tbilisi – Stare Miasto, świątynia Metechi z XII wieku, dzielnica Abanotubani ze słynną najważniejszą twierdzą miejską Narikala. Zwiedzenie katedry Sioni, będącej główną siedzibą Gruzińskiej Cerkwi Prawosławnej. Potem czas wolny w sieci wąskich, urokliwych uliczek z pamiątkami. Spacer głównym

traktem stolicy – aleją S. Rustaweli. W ciągu dnia msza św. Kolacja i nocleg w Tbilisi. Wieczorem wjazd na twierdzę Narikala – nocna panorama stolicy Gruzji.

Dzień 4

Śniadanie, wizyta u stóp Kaukazu. Przejazd Gruzijną Drogą Wojenną do Stepancmindy (Kazbegi) – tam wjazd i krótki spacer do ikony i symbolu Gruzji, kościółka Świętej Trójcy Cmindasaneba w Gergeti u stóp Kazbeka. W drodze powrotnej wizyta w twierdzy Ananuri oraz w okolicy Przetęczy Krzyżowej. W ciągu dnia msza św. połowa. Wieczorem kolacja, nocleg.

Dzień 5

Śniadanie, dzień spędzony w Kachetii. Przejazd do Alawerdi – ogromnej (do niedawna największej w Gruzji) katedry z XI wieku, położonej pośród winnic u stóp Kaukazu. Potem wizyta w tradycyjnej gruzińskiej winnicy, możliwość degustacji. Na koniec spacer po Signagi – mury miejskie i malownicze uliczki, wszystko z widokami na Kaukaz i Azerbejdżan. Wizyta w klasztorze Bodbe, miejscu, gdzie pochowana jest św. Nino – chrzcicielka Gruzji. Wieczorem tradycyjna gruzińska supra. Powrót do hotelu, nocleg.

Dzień 6

Po śniadaniu wyjazd do Mcchety – dawnej stolicy Gruzji, położonej zaledwie 20 km od współczesnej – Tbilisi. To również miejsce, gdzie Gruzja przyjęła chrzest w IV wieku. Zwiedzanie katedry Sweticchoveli. Przejazd do skalnego miasta Uplisciche. Kolacja i nocleg w okolicy Kutaisi.

Dzień 7

Po śniadaniu przejazd nad Morze Czarne do Batumi – msza św., odpoczynek na plaży, później spacer po Batumi – wieża alfabetu gruzińskiego i pozostała część nabrzeża, dawna katedra katolicka w centrum miasta, stare XIX-wieczne Batumi. Obiad, potem powrót na nocleg.

Dzień 8

Śniadanie, czas wolny w Kutaisi na ostatnie zakupy i samodzielne zwiedzanie. Po kolacji transfer na lotnisko i wylot do Polski. Lądowanie w Warszawie o godz. 22.45. Zakończenie pielgrzymki do Gruzji.